

بررسی ارتباط امنیت اجتماعی و هویت معماری در کاربری‌های شهری

ملیحه تقی‌پور*، علی‌اکبر حیدری**، مرضیه فقیه‌الاسلام***

تاریخ دریافت مقاله: ۹۶/۱۱/۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۷/۲/۲

چکیده

بی تردید اگر یک جامعه و حکومتی در جهت ارتقاء و حفظ امنیت خود برنیاید، در برخورد با تغییرات و تحولات مختلف، نمی‌تواند با شناخت و آگاهی، اجزا مورد نیاز را انتخاب کند. مهمترین مسأله از نظر شهروندان، وجود امنیت در سطوح مختلف شهری است که فقدان آن پیامدهای خطرناکی را به دنبال دارد. عوامل مختلفی می‌تواند باعث تضعیف یا ارتقاء امنیت اجتماعی شود که یکی از این عوامل هویت در معماری ایرانی است. هویت معماری از گذشته‌های دور با فرهنگ و زمان و مکان ما عجین شده است، بنابراین باید دید که وقتی هویت معماری به زمان اکنون آورده شود، چگونه می‌تواند باعث افزایش امنیت اجتماعی شود. در این پژوهش به بررسی ارتباط بین امنیت اجتماعی و هویت پرداخته شده است. روش تحقیق در این پژوهش به صورت ترکیبی از روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی (میدانی) است. چهار کاربری متفاوت با شش مکان برای توزیع پرسشنامه بین مراجعه کنندگان انتخاب گردید و نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که در کاربری‌های مختلف (اعم از مذهبی، فرهنگی-تجاری، اداری، اقامتی-تفریحی) هر چه از عوامل هویت ساز در مجموعه‌ها بیشتر استفاده شود، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد. طبق بررسی‌های صورت گرفته با توجه به استفاده از عوامل هویت ساز در مجموعه، بیشترین میزان امنیت در کاربری فرهنگی و کمترین میزان امنیت در کاربری اقامتی تفریحی است.

واژگان کلیدی

امنیت اجتماعی، هویت معماری، محلات قدیم، شیراز.

* عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ایران، Malihe_taghipour@yahoo.com

** عضو هیئت علمی دانشکده فنی مهندسی، دانشگاه یاسوج، ایران، Aliakbar_heidari@iust.ac.ir

*** دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شیراز، ایران

مقدمه

امنیتⁱ از جمله پدیده های مهم و از نیازها و ضرورت های اساسی و پایه ای فرد و جامعه به شمار می رود که فقدان آن پیامدهای خطرناکی به دنبال دارد. امنیت و میزان آن برای کلیه نظام های سیاسی و شهروندان مهم ترین مسأله به شمار می آید و در همین رابطه دولت ها و نظام های سیاسی، سالانه بودجه های هنگفتی را در خصوص تامین امنیت هزینه می کنند. عوامل متعددی می تواند بر امنیت اجتماعی تأثیرگذار باشد و امنیت اجتماعی را تضعیف یا ارتقاء دهد که یکی از این عوامل هویتⁱⁱ است. عواملی که می تواند هویت یک جامعه را تهدید کند ممکن است از تضعیف ارزشهای جمعی تا مشکلات اقتصادی و جرم و جنایت های اجتماعی تنوع داشته باشد (رحمتی، ۱۳۸۶: ۱۴). بی تردید اگر یک جامعه و حکومتی در جهت ارتقاء و حفظ امنیت خود برنیاید، در برخورد با تغییرات و تحولات مختلف، نمی تواند با شناخت و آگاهی، اجزا مورد نیاز را انتخاب و به ساختار خود، ملحق کند. به دلیل تفاوت سطح با تغییرات فوق، مغلوب می شود و مسلما با از هم گسستن مجموعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، جامعه مورد هجوم و تهدید قرار می گیرد (لرنی، ۱۳۸۳: ۱). احیای فعالیت ها و رویدادهای فرهنگی فرصت هایی فراهم می کند که موجب انگیزش برقراری شبکه اجتماعی، شناخت ها و روابط متقابل با افراد و اجتماعات خواهد شد (صفدری و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۶). هم چنین حضور فعال افراد در جامعه برای فعالیت های اجتماعی ارتباط مستقیمی با میزان احساس امنیت اجتماعیⁱⁱⁱ دارد. محیط زندگی انسان تأثیر به سزایی در رفتار و هویت انسان به سمت ارزشهای پنهان در خود دارد. یکی از شیوه های بررسی هویت جامعه، توجه به عناصر فضایی و ارتباط آن با فرهنگ جامعه است (بمانیان و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۵). هویت از جمله مباحثی است که همواره ذهن اندیشمندان را به خود مشغول داشته است و غالبا به صورت یک مشخصه یا خصوصیتی از انسان به عنوان یک موجود اجتماعی نگریسته می شود و چیزی نیست که به خودی خود در جایی باشد، بلکه باید خلق شود (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۵۷). بنابراین وجود مکان های عمومی می تواند به ایجاد هویت برای جامعه منجر شود. سوال های اصلی که در این پژوهش مطرح می شود این است که:

۱- چه ارتباطی بین هویت و امنیت اجتماعی وجود دارد؟

۲- از منظر شهروندان شیراز، چه عواملی باعث افزایش امنیت در کاربری های مختلف می شود؟

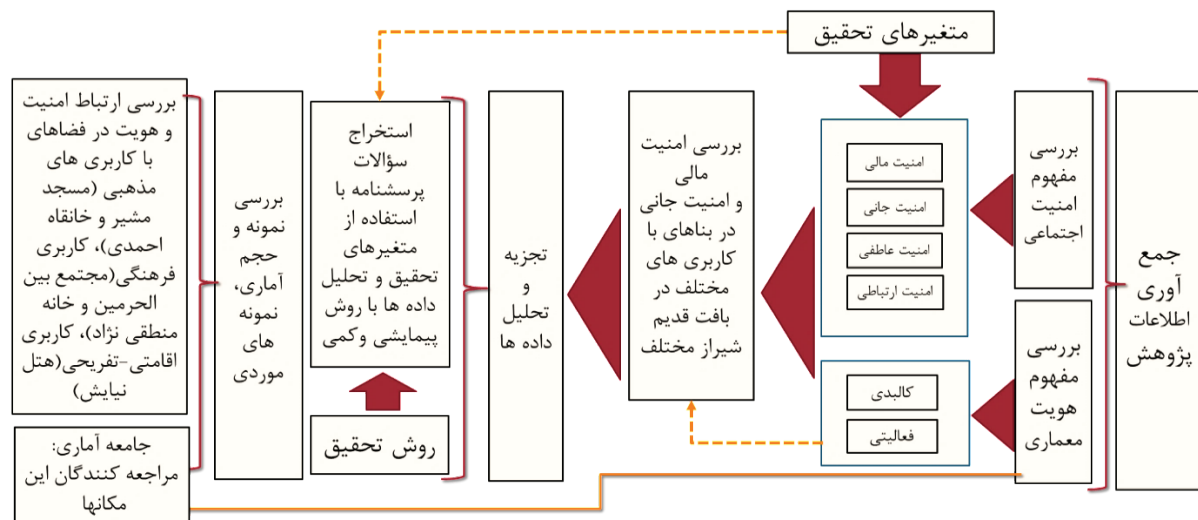
با توجه به سوالات پژوهش، فرضیه های زیر مطرح می گردد:

(۱) به نظر می رسد میان امنیت اجتماعی و هویت ارتباط معنی داری وجود دارد.

(۲) به نظر می رسد هر چه از عوامل هویت ساز در کاربری های مختلف بیشتر استفاده شود، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می یابد.

روش تحقیق

برای سنجش امنیت اجتماعی از میزان ابعاد آن (امنیت مالی، امنیت جانی، بعد امنیت عاطفی، بعد امنیت ارتباطی) و برای سنجش مؤلفه های هویت از ابعاد مختلف آن (فرهنگ، حس مکان و زمان) برای بررسی ارتباط امنیت و هویت مورد توجه قرار گرفت. ارزیابی امنیت اجتماعی شهروندان در بافت فرسوده که در اکثر موارد از امنیت پایینی برخوردار است، از مسائل ضروری و قابل بررسی است.

تصویر ۱، ساختار پژوهش، منبع: نگارندگان

احساس وجود امنیت اجتماعی برای حفظ هویت در بناهایی با کاربری‌های متفاوت، مانند کاربری‌های فرهنگی، مذهبی، اقامتی-تفریحی و... مقوله‌ای حائز اهمیت است. در این پژوهش ابتدا به جمع‌آوری اطلاعات پایه پرداخته شده است که مفاهیم امنیت اجتماعی و انواع آن، هویت و انواع آن مورد بررسی قرار گرفته است. سپس سوالات پرسشنامه با استفاده از متغیرهای تحقیق (مؤلفه‌های امنیت و هویت) طراحی شده است و سپس به تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده در نرم افزار SPSS پرداخته می‌شود. رویکرد حاکم بر پژوهش ترکیبی است که جمع‌آوری داده‌ها به صورت ترکیبی از روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی (میدانی) می‌باشد. برای بررسی میزان ارتباط امنیت و هویت از نظر مراجعه‌کنندگان، از طریق آزمونهای اسپیرمن و پیرسون در قالب طیف لیکرت استفاده گردید.

پیشینه پژوهش

کاظمی پور ثابت و همکاران در مقاله "سنجش نگرش جامعه میزبان به گسترش آسیبهای اجتماعی ناشی از توسعه گردشگری در شهر همدان" دیدگاههای جامعه‌شناسی آسیبهای اجتماعی را مطرح می‌کند که در تبیین خود بر نقش مهم و اساسی محیط اجتماعی تأکید می‌کنند و شکل‌گیری رفتارهای انحرافی را به اموری چون، ساخت اجتماعی که بر افراد جامعه احاطه دارد و شرایط و موقعیتهای اجتماعی که فرد در آنها قرار می‌گیرد و همچنین گروههایی که فرد به آنها تعلق دارد، نسبت می‌دهند. دیدگاههای جامعه‌شناختی، کجروی را محصول نیروهای اجتماعی یا فرهنگی می‌کند که خارج از هر فرد خاص قرار دارد و پیش از هر کنش انحرافی وجود دارد. تبیین‌های جامعه‌شناختی به جای تأکید بر تفاوت‌های فردی چنانکه در دیدگاه‌های زیست‌شناختی و روان‌شناختی وجود دارد به عوامل گروهی و اجتماعی توجه دارد، و مدعی است که نهادها و مناسبات کلی اجتماعی را باید به عنوان یک کل در نظر گرفت و رفتار انحرافی را باید در درون گروه مورد تبیین و تحلیل قرار داد (کاظمی پور ثابت و همکاران، ۱۳۹۴). قنبری و حسن‌خانی در مقاله "آسیب‌شناسی مراکز فرهنگی-تفریحی و مکان‌های گذران اوقات فراغت (مطالعه موردی: شهر شاهین شهر)" درباره لزوم وجود فضاهای فرهنگی این چنین بیان می‌کنند که یکی از محورهای مهم زندگی انسان امروزی و شهرنشین، مسئله اوقات فراغت و نحوه گذراندن آن است. فضاهای گذران اوقات فراغت از مهمترین حوزه‌های عملکردی در شهرها هستند که فرد در زمان فراغت از کار، برای رهایی از تنش‌های زندگی شهری به آنها پناه می‌برد. انجام چنین فعالیتهایی، به فضاهای متناسب خود نیاز دارد و لزوم توجه به مراکز شهری و پیش‌بینی فضاهای فرهنگی-تفریحی برای گذران اوقات فراغت در شهرها ضروری است. بنابراین، بررسی نیازهای انسانی، تأمین و ارتقای کیفیت ارائه امکانات مورد نیاز فعالیتهای مختلف شهروندان مسأله‌ای مهم و قابل توجه برای طراحان و برنامه‌ریزان شهری است (قنبری و حسن‌خانی، ۱۳۹۵). دانشپور و شیرینی در مقاله "عناصر کالبدی کارکردی شکل‌دهنده به هویت بافت‌های تاریخی شهر ایرانی اسلامی" درباره هویتی که در معماری بافت تاریخی وجود داشته است اینطور می‌نویسد: بافت‌های تاریخی شهرهای ما، ظرافت و زیبایی و نیز روح خاص مردمی، بالاخص هویت را به نمایش می‌گذارند که طی سالیان دراز آن‌ها را بر طبق سنن، فرهنگ و نوع معیشت خود به وجود آورده‌اند. شهرها در گذشته واجد وحدت بصری بودند و با فرم‌هایی که به تدریج پیچیدگی بیشتری می‌یافتند، شیرازه اجتماعی جوامع را به وجود می‌آوردند، ولی در شهرسازی معاصر، نظم خشک مقیدی جای تنوع اجتماعی گذشته را گرفته است. بافت‌های تاریخی و فرهنگی شهرها آثار گرانبهایی از فرهنگ، دانش معماری و شهرسازی بومی‌اند و به عنوان جزئی از هویت اجتماعی هر قوم و کشوری تلقی می‌شوند. در بافتهای تاریخی به عناصر مادی یا وجه مادی فرهنگ، یا به طور مشخص آنچه که به قول مرد مشناسان فرهنگ مادی در برابر فرهنگ نامیده می‌شود (یعنی آثار مادی و عینی فرهنگ) توجه می‌شود (دانشپور و شیرینی، ۱۳۹۵). حبیبی در مقاله "تصویرهای ذهنی و مفهوم مکان" یادآوری انسان از مکان نوعی یادآوری خویشتن است و در اینجا تصاویر ذهنی از پیش‌شکل گرفته نسبت به یک مکان، آن را معنادار کرده و به آن هویت می‌بخشد. مکان زمانی معنا پیدا می‌کند که درکی حسی از آن صورت گرفته و تصویری ذهنی از خود به جای گذاشته باشد. در مجموع مکان (کالبد+فعالیت) و تصویر ذهنی که از آن باقی می‌ماند در شکل دادن هویت محل زندگی و انسان از مؤثرترین عوامل هستند (حبیبی، ۱۳۸۷). تکیه‌خواه در مقاله "بررسی آسیب‌شناسی پارک‌ها و فضاهای سبز تفریحی شهر سنندج" به تعریف جرم و پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی می‌پردازد. جرم عبارت است از عمل و کرداری که از سوی قانونگذار، ارتکاب به آن جرم شناخته می‌شود و بیانگر ناکارآمدی اقدامات کیفری و روش‌های سنتی است. سه عنصر را میتوان در وقوع تمامی جرایم مؤثر دانست. این سه عامل عبارتند از: مجرم، قربانی و محل وقوع جرم. با طراحی محیطی مناسب میتوان محل وقوع جرم را برای فعالیت مجرمان نامناسب ساخت و ترس از وقوع جرم برای قربانیان را کاهش داد. راه‌حل‌های پیشنهادی برای رفع آسیب‌های اجتماعی: افزایش کاربری‌های پارک جهت امن‌سازی، جهت ورودی‌ها در جهت حرکت به سوی فضاهای با اهمیت پارک باشد و پرهیز از ایجاد موانع بصری و... است (تکیه‌خواه، ۱۳۹۲). اصطلاح امنیت اجتماعی را باری بوزان برای اولین بار در کتاب

"مردم، دولت ها و هراس" به کار برد. امنیت اجتماعی، تنها یکی از ابعاد امنیت است. بوزان بر این باور است که جوامع به مقوله هويت، اهميت بسيار مي دهند. وي به طريق مشابه "ويور" چنين استلال مي کند: مقوله کليدي اجتماع؛ عبارت است از آن دسته عقايد و اعمالی که افراد، آن را به عنوان اعضای آن جامعه خاص معرفی می کنند و باز می شناسانند. اجتماع، درگیر هويت است و درگیر خودباوري گروهها و افرادی که خود را اعضای اجتماعی می دانند. به عقیده بوزان، جوامع، درباره مقوله هويت، بسيار اساسی برخورد می کنند. او استدلال می کند که مقوله کليدي جامعه، هويت است؛ به عبارت ديگر جوامع، متشکل از یک احساس هويت اجتماعی هستند؛ همان چیزی که به افراد و گروهها امکان می دهد خود را به عنوان جزئی از جامعه تلقی نمایند. با این تفاسير، او بحث خود را با تأکید بر اصول نظام ارگان کيی بيان می کند و در ادامه، عناصر ارگان کلی امنیت اجتماعی را هويت می نامد و امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هويت تلقی می کند (Buzan, 2000: 34-41).

مبانی نظری

تعريف امنیت اجتماعی: بری بوزان امنیت اجتماعی را قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هويت و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول می داند. در واقع او، امنیت اجتماعی را به حفظ ارزشها و هويت گروهی تقلیل می دهد و مقصود از آن را، چگونگی حفظ و دفاع از ارزشها و هويتها می داند (Buzan, 2000: 86). منابع اصلی برای تأمین امنیت اجتماعی؛ شامل: هنجارهای اجتماعی یا ابزار کنترل درونی، دوست یا ابزار کنترل بیرونی و گروههای هويتي است. امنیت اجتماعی یکی از شاخصهای اساسی رفاه اجتماعی است که می توان آن را در یک شبکه علت و معلولی، مورد بررسی و ارزیابی قرار داد؛ بدین لحاظ، امنیت اجتماعی، به توانایی جامعه برای حفظ ویژگیهای اساسی خود در برابر شرایط متحول و تهدیدات واقعی یا احتمالی مربوط است (نویسنده، ۱۳۸۲: ۶). در ادامه به توضیح مؤلفه های امنیت اجتماعی پرداخته می شود.

امنیت مالی (اقتصادی):^{iv} به معنای ایجاد آن چنان نظمی در اجزا و بخشهای مختلف اقتصادی جامعه است که افراد را از احساس خطر، نسبت به کمبود و فقدان لوازم و امکانات اساسی مورد نیاز خود مصون دارد و احساس امنیت جسمی و جانی برای پاسخگویان در محیط عمومی داشته باشد (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۲).

امنیت جانی:^v به معنای تضمین جسم و جان افراد در مقابل خطرات و آسیبهایی است که مانع از ادامه حیات آنان شود؛ بنابراین، شرایط امنیت جانی، شرایطی است که هیچ گونه تهدیدی بر علیه جان افراد جامعه وجود نداشته باشد (همان، ۸۲).

بعد امنیت عاطفی:^{vi} شامل سهیم بودن اطرافیان در شادی ها و کمک به رفع مشکلات در گرفتاری های پاسخگویان است (نیارمی، ۱۳۹۶: ۸۱).

بعد امنیت ارتباطی:^{vii} شامل میزان تعاملات پاسخگویان با اعضای خانواده و خویشاوندان و میزان تعاملات با دیگر افراد جامعه است (همان: ۸۱).

هويت: مفهوم هويت موضوعی چالش برانگيز است که اغلب نظریه پردازان برای تشریح آن از مفاهیم دیگری استفاده کرده اند. برخی، این مفهوم را معادل روح یا حس مکان در نظر گرفته گروهی آنرا به عنوان شخصیت فضا و برخی دیگر آنرا معادل معنای محیط و گروهی نیز هويت را به عنوان مشخصه های کالبدی اثر در نظر می گیرند. تعدادی از نظریه پردازان هويت را به عنوان زیر مجموعه معنا یا حس مکان در نظر گرفته و گروهی دیگر روح و معنای مکان را به عنوان زیر مجموعه هويت ذکر می کنند به این ترتیب می توان مفهوم هويت را معادل معنای محیط در نظر گرفت. مفهوم هويت در معماری بیانگر معنایی است که یک اثر برای مخاطب خود در بر دارد. بر این مبنا هويت در عین توجه به تاریخ، فرهنگ و گذشته، معنایی متمایز از تکرار صرف الگوهای گذشته خواهد داشت. هويت یا معنای یک اثر معماری، محصول تعامل و کنش متقابل اجتماعی میان فرد و آن اثر بوده که بر مبنای تعامل میان ویژگی های اثر و تصویر ذهنی مخاطب شکل می گیرد (سليماني و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۳). از آن جا که تاثیرات عوامل محیطی بر زندگی انسان از روی بازتاب آنان بر سیمای محیط به صورت پیام های ارسالی قابل شناخت و تمایزند، برقراری ارتباط با محیط در جهت کشف هويت سیمای آن نیز از طریق ادراک شناخت و تصور محیط میسر خواهد بود (تولایی، ۱۳۸۶: ۱۵۷).

مؤلفه های تعیین کننده هويت: جمع بندی دیدگاههای اندیشمندان در رابطه با هويت حاکی از آنست که بر خلاف نگرش سنتی به هويت به عنوان مفهومی ذاتی و ثابت، امروزه از هويت به مفهومی ساخته شده تعبیر می گردد که تحت تأثیر عوامل گوناگونی قرار دارد. بر این مبنا می توان مهم ترین این عوامل را فرهنگ، حس مکان و زمان معرفی کرد.

جدول ۱، مؤلفه‌های هویت، منبع: نگارندگان

ابعاد هویت	تعاریف
viii فرهنگ	آموس راپاپورت معمار و انسان شناسی است که با رویکرد فرهنگی و اجتماعی به محیط می‌نگرد وی مطالعات خود را بر اهمیت زمینه فرهنگی در شکل شهر متمرکز ساخته است. (تولایی؛ ۱۳۸۶: ۱۵۷) کوین لینچ معتقد است که شخص را از جامعه اش، از گذشته اش، از شبکه زندگی و زمان و فضا که همه چیز را احاطه کرده آگاه سازد. این نماها وابسته به هر فرهنگ می‌باشند (لینچ، ۱۳۹۰: ۱۸۱).
ix حس مکان	تعامل و ارتباط میان فرد و اثر معماری در بستر مکانی مشخصی شکل گرفته که بر مبنای آن یک اثر معماری بایستی قابلیت پاسخگویی به ویژگی‌های اقلیمی منطقه را دارا بوده و در ارتباط معنایی (هماهنگی، یا تضاد) با بافت محیط اطراف خود قرار داشته باشد (نوربرگ شولتز، ۱۳۸۷: ۱۱۲)
x زمان	تعامل و ارتباط میان فرد و اثر معماری در بستر زمانی مشخصی شکل گرفته که بر مبنای آن یک اثر، بایستی قابلیت پاسخگویی به نیازهای روز مخاطبین خود را داشته و در هماهنگی با تاریخ و گذشته آنها قرار داشته باشد. در نتیجه یک اثر معماری بایستی دارای تداوم معنایی با گذشته بوده و در عین حال بیانگر روح زمان خود نیز باشد (لنگ، ۱۳۹۰، ۲۸۲).

نحوه جمع آوری اطلاعات

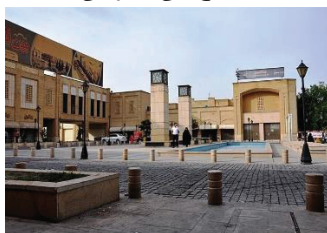
طبق مؤلفه‌های جمع آوری شده از ادبیات پژوهش، مؤلفه‌های امنیت اجتماعی شامل مؤلفه‌های امنیت مالی، امنیت جانی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی تقسیم بندی شده است و مؤلفه‌های هویت شامل مؤلفه‌های فرهنگ، زمان و حس مکان است. بر این اساس برای هر مؤلفه چندین سوال طراحی شده است که گویای مفاهیم این مؤلفه‌ها باشد تا بتوان میزان امنیت اجتماعی و ارتباط آن با هویت را در کاربری‌های مختلف سنجید.

شناخت جامعه آماری مورد مطالعه

مکان‌هایی که برای تحلیل در این پژوهش انتخاب شده است، در قالب کاربری‌های مختلف برای بررسی ارتباط امنیت و هویت دسته بندی شده است. فضاهای با کاربری‌های مذهبی (مسجد مشیر و خانقاه احمدی)، کاربری فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت)، کاربری اقامتی-تفریحی (هتل نیایش) و اداری (سازمان نوسازی و بهسازی) است.

تصویر ۲، معرفی کاربری‌ها، منبع نگارندگان

مجتمع بین الحرمین

این طرح در شیراز و مشتمل بر سه زون است که شامل زون‌های تجاری و فرهنگی و اقامتی و اداری است.

خانقاه احمدی

از ساختمان‌های قدیمی در محله سرباغ شیراز نزدیک به آرامگاه شاهچراغ است. سبک معماری این ساختمان به دوره قاجاریه باز می‌گردد.

مسجد مشیر

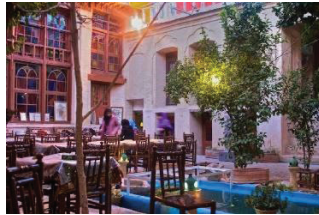
این مسجد مسجد دوره قاجار در شیراز است این مسجد تاریخی دیدنی در خیابان قآنی شمالی، در محله بازار ارامنه قرار دارد.

سازمان نوسازی و بهسازی

در خیابان شهید دستغیب شیراز و بعد از خانه سعادت در محله سنگ سیاه واقع گردیده است.

هتل نیایش

در خیابان شهید دستغیب شیراز و کوچه پشت مسجد ابوالفضل واقع شده است.

خانه سعادت

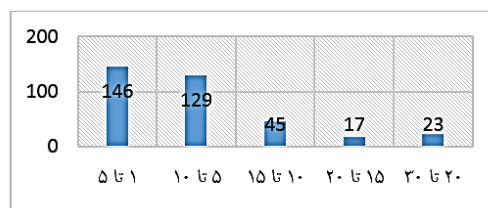
خانه سعادت مربوط به دوره قاجار است و در بافت قدیم شیراز، خیابان شهید دستغیب، گذر سنگ سیاه واقع شده است.

جامعه آماری پژوهش، مراجعه کنندگان به مکانهای تعیین شده با کاربری های مختلف در محله قدیمی سنگ سیاه شیراز است. حجم نمونه آماری در فرمول کوکران، ۳۵۴ نفر به دست آمد، که ۶۰ پرسشنامه در هر مکان مشخص شده، تکمیل گردید. همچنین ضریب آلفای کورنباخ عدد ۰.۸۲ به دست آمده است که نشان دهنده ی پایایی مطلوب پرسشنامه است.

تصویر ۳، موقعیت کاربری های مختلف در نقشه، منبع: نگارندگان

۴۰.۶٪ از مراجعه کنندگان بین ۱ تا ۵ سال با این مکان ها آشنایی داشتند، ۳۵.۶٪ از افراد بین ۱۰-۵ سال، ۱۲.۵٪ از افراد بین ۱۰-۱۵ سال، ۴.۷٪ از افراد بین ۱۵-۲۰ و ۶.۴٪ بین ۲۰-۳۰ سال است که به این مکان ها رفت و آمد دارند.

تصویر ۴، میزان آشنایی استفاده کنندگان از کاربری ها، منبع: نگارندگان

فعالیت ها به تفکیک کاربری به صورت زیر است: در کاربری مذهبی (مسجد مشیر و خانقاه احمدی) بیشترین میزان فعالیت مراجعه کنندگان، ۳۵.۲۹٪ میزان فعالیت زیاد است. در کاربری تجاری و فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت) ۳۳.۳۳٪ افراد میزان فعالیت کمی داشته اند. در کاربری اقامتی-تفریحی (هتل نیایش)، ۶۰٪ از افراد فعالیت متوسط و در کاربری اداری (سازمان نوسازی و بهسازی)، ۳۷.۵٪ افراد میزان فعالیت زیادی داشته اند.

جدول ۲. میزان فعالیت افراد، منبع: نگارندگان

ردیف	مراکز	درصد میزان فعالیت			
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد
۱	مذهبی (مسجد مشیر و خانقاه احمدی)	۱۱.۷۶	۱۷.۶۴	۲۹.۴۱	۳۵.۲۹
۲	تجاری و فرهنگی (مجتمع بین الحرمین و خانه سعادت)	۲۰.۰۲	۳۳.۳۳	۶.۶۶	۲۶.۶۶
۳	اقامتی-تفریحی (هتل نیایش)	۲۰	۰	۶۰	۲۰
۴	اداری (سازمان نوسازی و بهسازی)	۱۲.۵	۲۵	۲۵	۳۷.۵

نتایج و بحث

با توجه به نتایج به دست آمده از جداول شماره ۴ و ۵ و همچنین بررسی سوالات مربوط به مؤلفه های امنیت در مکان‌های مورد نظر از آزمون F تحلیل واریانس یک طرفه یا ANOVA، مقدار سطح معنی داری برابر ۰/۰۰۰ است که با توجه به کوچک‌تر بودن این مقدار از ۰/۰۵ در نتیجه اختلاف معنی داری بین این مؤلفه‌ها وجود دارد. بنابراین میان امنیت اجتماعی و هویت ارتباط معنی داری وجود دارد.

جدول ۳. آزمون F میان مؤلفه های امنیت

آزمون F	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
Between Groups	655.62	5	131.1	6.14	0.00

جدول ۴. آزمون F میان مؤلفه های هویت

آزمون F	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
Between Groups	677.14	4	169.28	68.915	0.00

در جدول زیر به اندازه‌گیری تفاوت معناداری بین مکان‌های تعیین شده پرداخته شده است که برای این امر از آزمون TUKEY استفاده شده است. بین مکان‌هایی که $\text{sig} < 0.05$ دارند، تفاوت معنادار وجود دارد اما تفاوت معنادار در مکان‌های مجتمع بین الحرمین و خانقاه احمدی با دیگر مکان‌ها طبق جدول زیر وجود ندارد. همچنین مثبت بودن حد بالا و منفی بودن حد پایین نشان می‌دهد که اختلاف صحیحی بین مکان‌ها وجود دارد.

جدول ۵. اندازه گیری تفاوت معناداری ۶ مکان در آزمون TUKEY، منبع: نگارندگان

	خانقاه احمدی	مسجد مشیر	مجتمع بین الحرمین	سازمان نوسازی و بهسازی	خانه سعادت	هتل نیایش	
	0.162	0.987	0.208	0.006	0.000	رابطه معنادار باخانه	Sig.
حد پایین	-4.4329	-2.9662	-4.3329	-5.4162	-6.3829	سعادت و سازمان	
حد بالا	0.3995	1.8662	0.4995	-0.5838	-1.5505	نوسازی و بهسازی	
	0.192	0.001	0.148	0.862	0.000	رابطه معنادار با	Sig.
حد پایین	-4.4662	1.0005	-3.662	-1.4495	1.5505	هتل نیایش و	
حد بالا	4.3662	5.8329	4.4662	3.3829	6.3829	مسجد مشیر	
	0.853	0.045	0.793	رابطه معنادار	0.862	سازمان	Sig.
حد پایین	-1.4329	0.0338	-1.3329	با هتل نیایش و	.5838	نوسازی و	
حد بالا	3.3995	4.8662	3.4995	مسجد مشیر	5.4162	بهسازی	

مجتمع بین الحرمین	0.208	0.148	0.793	رابطه معنادار ندارد	0.585	1.000	Sig.
	-0.4995	-4.4662	-3.4995		-1.0495	-2.5162	حد پایین
	4.3329	0.3662	1.3329		3.7829	2.3162	حد بالا
مسجد مشیر	0.987	0.001	0.045	0.585	رابطه معنادار با خانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی	0.507	Sig.
	-1.8662	-5.8329	-4.8662	-3.7829		-3.8829	حد پایین
	2.9662	-1.0005	-0.338	1.0495		0.9495	حد بالا
خانقاه احمدی	0.162	0.192	0.853	1.000	0.507	رابطه معنادار ندارد	Sig.
	-0.3995	-4.3662	-3.3995	-2.3162	-0.9495		حد پایین
	4.4329	0.4662	1.4329	2.5162	3.8829		حد بالا

بررسی ضریب همبستگی امنیت با مؤلفه های هویت

به منظور بررسی رابطه معناداری بین امنیت اجتماعی و مؤلفه های هویت از آزمون همبستگی استفاده شده است که نتایج به دست آمده از جدول زیر نشان می دهد که رابطه همبستگی بین هر سه مؤلفه های هویت وجود دارد، زیرا رابطه معناداری کمتر از ۰.۰۵ است.

جدول ۶، بررسی ضریب همبستگی امنیت با مؤلفه های هویت منبع: نگارندگان

تحلیل آماری	جامعه آماری	اطلاعات آماری	آزمون همبستگی پیرسون	
			متغیر وابسته	متغیرهای مستقل (مؤلفه های هویت)
با توجه به $sig < 0.05$ و ضریب پیرسون < 0.01 رابطه معناداری برقرار است.	۳۰۰	معناداری (sig)	فرهنگ	0.000
		ضریب پیرسون		0.322**
با توجه به $sig < 0.05$ و ضریب پیرسون < 0.01 رابطه معناداری برقرار است.	۳۰۰	معناداری (sig)	زمان	0.000
		ضریب پیرسون		0.389**
با توجه به $sig < 0.05$ و ضریب پیرسون < 0.01 رابطه معناداری برقرار است.	۳۰۰	معناداری (sig)	حس مکان	0.000
		ضریب پیرسون		0.253**

آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های امنیت ۶ مکان

بر اساس نتایج به دست آمده مقدار آماره کای دو برابر ۲۴.۶۲۱ و مقدار سطح معناداری برابر ۰.۰۰۰ است که نشان دهنده وجود تفاوت معنی دار بین میانگین رتبه های امنیت است که بر این اساس رتبه های شاخص های مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: امنیت مسجد مشیر، امنیت خانه سعادت، امنیت سازمان نوسازی و بهسازی، امنیت بین الحرمین، امنیت هتل نیایش، امنیت خانقاه احمدی. زیرا هرچه قدر میانگین رتبه ها کوچکتر باشد اهمیت آن متغیر بیشتر است که علت های وقوع این امر در نمودارهای میانگین برای هر کاربری به طور جداگانه بررسی گردیده است.

جدول ۷، میانگین شاخصه های امنیت، منبع: نگارندگان.

Mean Rank	مکان	Mean Rank	مکان
3.28	خانه سعادت	3.01	مسجد مشیر
2.93	هتل نیایش	4.28	خانقاه احمدی
3.62	سازمان نوسازی و بهسازی	3.88	بین الحرمین

جدول ۸، آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های امنیت، منبع: نگارندگان.

Test Statistics	Friedman Test
N	60
Chi-square	24.621
Df	5
Asymp.sig.	0.000

آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های هویت بخش ۶ مکان

براساس نتایج به دست آمده مقدار آماره کای دو برابر ۸۳.۵۳۳ و مقدار سطح معناداری برابر ۰.۰۰۰ است که نشان دهنده وجود تفاوت معنی‌دار بین میانگین رتبه‌های هویت است که بر این اساس رتبه‌های شاخص‌های مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: هویت هتل نیایش، هویت مسجد مشیر، هویت مجتمع بین الحرمین، هویت سازمان نوسازی و بهسازی، هویت خانقاه احمدی، هویت خانه سعادت. زیرا هرچه قدر میانگین رتبه‌ها کوچکتر باشد اهمیت آن متغیر بیشتر است. در نمودارهای میانگین علت افزایش یا کاهش امنیت در کاربری‌ها بررسی می‌شود.

جدول ۹، میانگین شاخصه های هویت، منبع: نگارندگان.

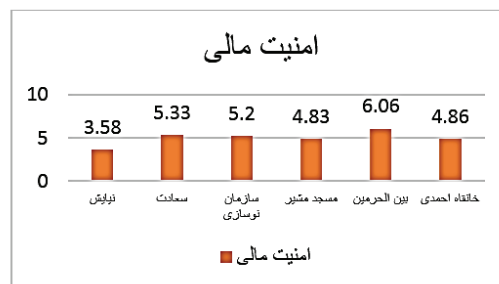
Mean Rank	مکان	Mean Rank	مکان
4.55	خانه سعادت	3.40	مسجد مشیر
1.67	هتل نیایش	3.94	خانقاه احمدی
3.82	سازمان نوسازی و بهسازی	3.63	بین الحرمین

جدول ۱۰، آزمون فریدمن برای مقایسه شاخصه های هویت، منبع: نگارندگان.

Test Statistics	Friedman Test
N	60
Chi-square	83.533
Df	5
Asymp.sig.	0.000

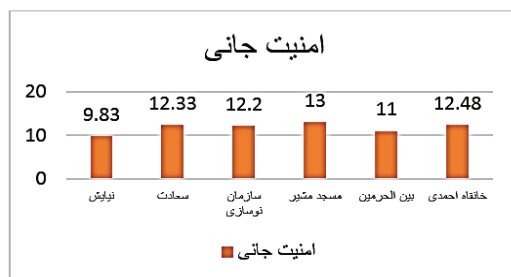
نمودار میانگین جهت سنجش میزان تأثیر پارامترهای امنیت و هویت

نمودارهای میانگین برای سنجش میزان تأثیر پارامترهای امنیت (شامل مؤلفه های امنیت جانی، امنیت مالی، امنیت عاطفی و امنیت ارتباطی) بر هویت (شامل مؤلفه های حس مکان، زمان و فرهنگ) برای هر کدام از مکان‌ها مورد سنجش قرار گرفت و نتایج زیر حاصل گردید:
بعد امنیت مالی: امنیت جانی زیر مجموعه امنیت اجتماعی، شامل در امان ماندن اموال و دارایی‌های پاسخگویان در مکان‌های مختلف است. این مؤلفه دارای بیشترین میزان در مجتمع بین الحرمین و کمترین میزان در هتل نیایش است که می‌تواند به واسطه وجود عوامل هویت‌ساز در بنا موارد مختلفی از قبیل دزدی، کیف قاپی و ... کمتر اتفاق می‌افتد. بنابراین در کاربری فرهنگی میزان امنیت مالی بیشتر است. بعد از آن کاربری‌های اداری و مذهبی و در کاربری اقامتی تفریحی میزان امنیت مالی کمترین است.

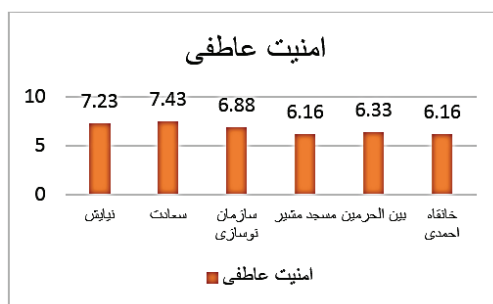
تصویر ۵، میانگین سنجش میزان امنیت مالی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت جانی: امنیت مالی زیر مجموعه امنیت اجتماعی و شامل احساس امنیت جسمی و جانی پاسخگویان در مکان های مختلف است. برای مولفه امنیت جانی بیشترین میزان در مکان های مسجد مشیر، خانقاه احمدی و پس از آن در خانه سعادت، سازمان نوسازی و بهسازی، مجتمع بین الحرمین و هتل نیایش است. بالا بودن امنیت جانی در مکان های مذهبی به دلیل وجود عوامل هویت ساز مانند عوامل زمانی، مکانی و تزئینات و همچنین رفت و آمد زیاد افراد از اقشار مختلف برای انجام آیین های مذهبی است. بنابراین بیشترین میزان امنیت مالی به ترتیب در کاربری های مذهبی، فرهنگی، اداری و اقامتی تفریحی است.

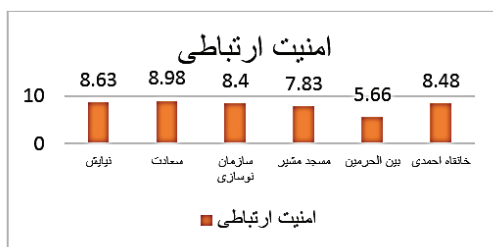
تصویر ۶ میانگین سنجش میزان امنیت جانی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت عاطفی: امنیت عاطفی که زیر مجموعه امنیت اجتماعی و شامل سهیم بودن اطرافیان در شادی ها و کمک به رفع مشکلات در گرفتاری های پاسخگویان در مکان های مختلف است. در مکان های زیر به ترتیب از بیشترین تا کمترین میزان امنیت عاطفی از نظر شهروندان بوده است: خانه سعادت، هتل نیایش، سازمان نوسازی و بهسازی، مجتمع بین الحرمین و مکان های مذهبی شامل مسجد مشیر و خانقاه احمدی که کمترین میزان امنیت عاطفی را دارا هستند. علت این امر می تواند مربوط به عامل هویت ساز زمان باشد که مردم با یکدیگر برای رفع مشکلات یکدیگر اقدام می کنند که این امر در مکانهای فرهنگی بیشتر اتفاق افتاده است تا مکانهای مذهبی. بنابر این کاربری فرهنگی از بیشترین میزان امنیت عاطفی و بعد از آن کاربری های اقامتی-تفریحی، اداری و مذهبی است.

تصویر ۷، میانگین سنجش میزان امنیت عاطفی، منبع: نگارندگان

بعد امنیت ارتباطی: امنیت ارتباطی شامل میزان تعاملات پاسخگویان با نزدیکان و دیگر افراد جامعه است. میزان امنیت ارتباطی در کاربری خانه سعادت و خانقاه احمدی، مسجد مشیر، هتل نیایش و سازمان نوسازی بهسازی بیشتر است ولی در مجتمع بین الحرمین کمتر است. با توجه عدم احساس تعلق به مکان مسلم است که ارتباطات و تعاملات کمتری از سوی مردم در این مکان صورت بگیرد اما در بقیه مکان ها ارتباطات بیشتر در نتیجه امنیت ارتباطی بیشتری برقرار است. بنابراین کاربری های فرهنگی، مذهبی، اقامتی-تفریحی و اداری به ترتیب از بیشترین تا کمترین میزان امنیت ارتباطی را دارا هستند.

تصویر ۸، میانگین سنجش میزان امنیت ارتباطی، منبع: نگارندگان

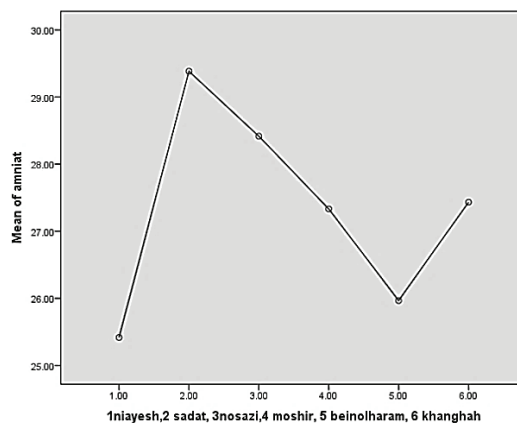
مقایسه اختلاف میانگین میان امنیت اجتماعی در ۶ مکان

برای به دست آوردن اختلاف میانگین امنیت اجتماعی در بین مکان‌های مورد نظر، از آزمون Tukey استفاده شده است که نتایج در جدول زیر آمده است.

جدول ۱۱، مقایسه اختلاف میانگین میان امنیت اجتماعی در ۶ مکان، منبع: نگارندگان

	جامعه آماری	امنیت	
		1	2
هتل نیایش	60	25.4167	
خانه سعادت	60		29.3833
سازمان نوسازی و بهسازی	60		28.4167
مسجد مشیر	60	27.3333	
مجتمع بین الحرمین	60	25.9667	
خانقاه احمدی	60	27.4333	
Sig.		.162	.148

با توجه به نتایج به دست آمده خانه سعادت و سازمان نوسازی و بهسازی بیشترین میزان امنیت را دارند که این در نمودار زیر نیز مشهود است. در این نمودار میزان امنیت در هر یک از کاربری‌ها نشان داده شده است که این امر با عوامل هویت ساز رابطه مستقیم دارد.

تصویر ۹، ارتباط میانگین مؤلفه های امنیت و هویت ساز در کاربری های مختلف، منبع: نگارندگان

مقایسه اختلاف میانگین فرهنگ، زمان، مکان

برای به دست آوردن اختلاف معناداری بین مؤلفه های هویت، از آزمون Tukey استفاده شده است که نتایج در جدول زیر آمده است.

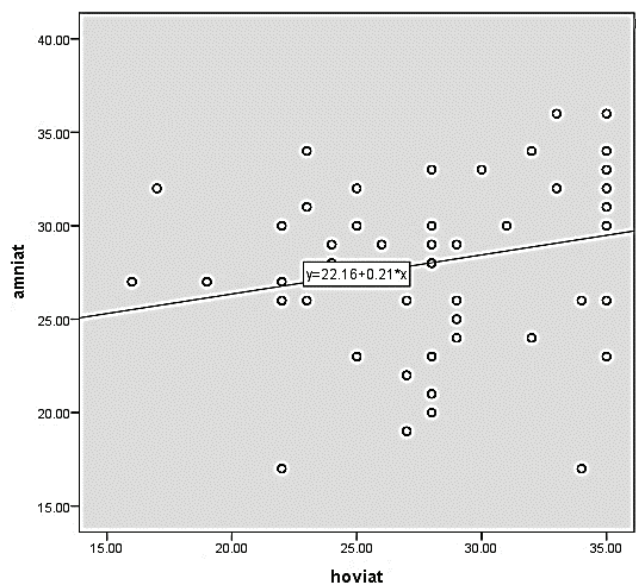
جدول ۱۲، مقایسه اختلاف میانگین فرهنگ، زمان، مکان، منبع: نگارندگان

جامعه آماری	فرهنگ			زمان			مکان		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
هتل نیایش		13.100				8.616			8.650
خانه سعادت			13.833			8.950			8.533
سازمان نوسازی و بهسازی		12.916			7.350			7.3667	
مسجد مشیر		13.500				8.500			8.500
مجتمع بین الحرمین	9.666			5.616			5.433		
خانقاه احمدی		12.310			7.350			7.600	
Sig.	1.000	0.250	0.080	1.000	1.000	0.576	1.000	1.000	0.993

در مؤلفه فرهنگ، خانه سعادت، در مؤلفه زمان هتل نیایش، خانه سعادت و مسجد مشیر و در مؤلفه مکان، هتل نیایش، خانه سعادت و مسجد مشیر بیشترین رتبه را به دست آورده‌اند.

نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی ارتباط بین امنیت اجتماعی و هویت معماری در کاربری های مختلف شهری میان مراجعه کنندگان به این مکان ها در محلات قدیم شهر شیراز بوده است. با توجه به اینکه برای سنجش این ارتباط از پرسشنامه محقق ساخته برای ابعاد مختلف امنیت اجتماعی و هویت معماری استفاده شده است، داده ها تحلیل گردید و نمودارهای همبستگی جهت بررسی تأثیر امنیت اجتماعی بر هویت برای هر کدام از کاربری ها مشخص گردید که نتایج آن بدین شرح است: در مراکز مذهبی با افزایش میزان هویت مجموعه، میزان امنیت مجموعه نیز افزایش می‌یابد که در مناطق مذهبی کاملاً منطقی است. در کاربری فرهنگی، خانه سعادت به دلیل افزایش استفاده از عوامل هویت ساز مانند حس دل بستگی به مکان، از امنیت بالایی برخوردار است. ولی در مجتمع بین الحرمین، به دلیل عدم وجود حس دل بستگی به مکان، میزان امنیت کاهش یافته است. از نظر استفاده کنندگان در کاربری اقامتی تفریحی میزان امنیت مجموعه کاهش می‌یابد که با توجه به وجود عوامل هویت ساز در این مکان مانند تزئینات و حس دل بستگی به مکان و ارتباط با زمان، به دلیل موقعیت مکانی آن، از امنیت کمتری برخوردار است. در کاربری اداری نیز به دلیل استفاده از عوامل هویت ساز، میزان امنیت آن نیز افزایش می‌یابد. طبق بررسی های انجام شده بیشترین میزان امنیت را خانه سعادت و کمترین مربوط به بین الحرمین بوده است که خانه سعادت به دلیل دارا بودن عوامل هویت ساز در بنا همچون ارتباط با مکان، زمان و دارا بودن تزئینات مختلف در کالبد بنا، دارای بیشترین میزان امنیت است و مجتمع بین الحرمین به دلیل عدم احساس تعلق استفاده کنندگان نسبت به این بنا و جدید بودن آن، افراد احساس امنیت کمتری داشتند. نمودار زیر نیز ارتباط بین امنیت و هویت در کاربریهای مورد بررسی به طور کلی بررسی می‌کند. با توجه به رشد صعودی نمودار هر چه میزان عوامل هویت ساز در بنا بیشتر باشد، میزان امنیت نیز افزایش می‌یابد.

تصویر ۱۰، نمودار همبستگی کلی بین مؤلفه های امنیت و هویت معماری، منبع: نگارندگان.

امنیت، مقوله ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت اجتماعی در جامعه اختصاص می‌دهند. همچنان که مازلو در سلسله مراتب نیازها نشان داد که ارضای نیازهای ایمنی پس از نیازهای فیزیولوژی انسان قرار دارد و تا زمانی که فرد احساس امنیت نداشته باشد، آسیب های اجتماعی افزایش می‌یابد. در سایه ی وجود مکانی با هویت، می توان امنیت اجتماعی را افزایش داد. به عبارتی دیگر هر چه میزان هویت مکانی، هویت زمانی و هویت فرهنگی در بناهای مختلف بیشتر باشد، میزان امنیت اجتماعی نیز بیشتر می‌شود. در ادامه راهکارهایی در جهت بهبود امنیت اجتماعی با استفاده از هویت معماری، ارائه می‌شود.

تصویر ۱۱، راهکار طراحی برای افزایش امنیت اجتماعی، منبع: نگارندگان.

با توجه به موارد فوق باید ذکر کرد که با استفاده از عوامل هویت ساز در معماری مانند: هویت مکان، زمان و فرهنگ که همگی در بناهای سنتی و اغلب مدرن رعایت شده است و استفاده از مکان‌ها و افزایش ارتباطات اجتماعی و برقراری تعاملات اجتماعی در سطح شهر و به خصوص محلات قدیم شهری در این مکان‌ها که این دارای ویژگی‌های هویتی باشد، می‌تواند در جهت افزایش امنیت اجتماعی مؤثر باشد. طراحی متناسب با ویژگی‌های هویتی در بنا برای بناهای مدرن و برنامه ریزی مناسب برای بناهای سنتی که از گذشته به میراث رسیده است در جهت حفظ خاطره های جمعی و افزایش امنیت اجتماعی مؤثر است. همچنین ایجاد فضاهای باز شهری با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی محلات، می‌تواند به افزایش امنیت روانی و اجتماعی به خصوص برای خانم‌ها و کودکان که از قشر آسیب پذیر جامعه هستند، منجر شود.

پی‌نوشت‌ها

- i SECURITY
- ii IDENTITY
- iii SOCIAL SECURITY
- iv ECONOMIC SECURITY
- v LIFE SECURITY
- vi EMOTIONAL SECURITY
- vii COMMUNICATION SECURITY
- viii CULTURE
- ix SENSE OF PLACE
- x PERIOD

فهرست منابع

- اردشیری، م.، و معماریان، غ. (۱۳۸۹). هویت شهری شیراز. شیراز، انتشارات نوید.
- بمانیان، م.، و غلامی رستم، ن.، و رحمت پناه، ن. (۱۳۸۹). عناصر هویت‌ساز در معماری سنتی خانه‌های ایرانی (نمونه موردی خانه رسولیان یزد). دو فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات هنر اسلامی، شماره سیزدهم، ص ۵۵-۶۸.
- تکیه خواه، ج.، و ورمزیار، م.، و رحمانی، ش.، و مجردی، ح. (۱۳۹۲). بررسی آسیب شناسی پارک‌ها و فضاهای سبز تفریحی شهر سنجند، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال دوم، شماره پیاپی 6، شماره دوم، ص ۱۳۱-۱۴۴.
- تولایی، ن. (۱۳۸۶). شکل شهر منسجم. تهران، امیر کبیر.
- حبیب، ف.، و نادری، م.، و و فروزان گهر، ح. (۱۳۸۷). پرسیمان تبعی در گفتمان کالبد شهر و هویت. هویت شهر، ش ۲، ص ۱۳-۲۳.
- حبیبی، ر. (۱۳۸۷). تصویرهای ذهنی و مفهوم مکان. نشریه هنرهای زیبا، شماره ۳۵، ص ۳۹-۵۰.
- سرمد، ز.، و بازرگان، ع.، و حجازی، ا. (۱۳۹۲). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. تهران، انتشارات آگه.
- سلماسی، س.، و کریمی فرد، ل. (۱۳۹۴). تبیین معیارهای طراحی فضاهای فرهنگی با رویکرد پایداری اجتماعی و پویایی فضایی، مورد پژوهی: فرهنگسراهای شهر تهران. فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت شهری، شماره ۲۹، ص ۲۳۶-۲۶۱.
- شولتز، د. (۱۳۷۸). نظریه‌های شخصیت. یحیی سید محمدی، مترجم، تهران: نشر هما.

- شهبازی چگنی، ب.، و دادخواه، ک.، و معینی، م. (۱۳۹۳). بررسی نقش الگوهای هویت پرداز در هویت معماری معاصر ایران. نشریه علمی- پژوهشی مطالعات تطبیقی هنر، ص ۱۱۳ تا ۱۲۲.
- صفدری، س.، و پورجعفر، م.، و رنجبر، ا. (۱۳۹۳). بازآفرینی فرهنگ مینا زمینه ساز ارتقاء تعاملات فرهنگی (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر مشهد). فصلنامه علمی - پژوهشی هفت شهر، شماره ۴۷-۴۸، ص ۲۵-۳۹.
- فلاحت، م.، و کلامی، م. (۱۳۸۷). تأثیر فضاهای باز شهری بر کیفیت گذران اوقات فراغت شهروندان. فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۲۲، ۸۵-۹۷.
- فیروزی، م.، و مدانلو جویباری، م. (۱۳۹۶). واکاوی آسیبهای اجتماعی در محلات فرسوده شهری، نمونه موردی: منطقه سه شهر ساری. مجله آمایش جغرافیایی فضا، فصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه گلستان سال هفتم، شماره مسلسل بیست و چهارم، ص ۴۷-۶۰.
- قنبری، ی.، و حسن خانی، ب. (۱۳۹۵). آسیب شناسی مراکز فرهنگی - تفریحی و مکان های گذران اوقات فراغت (مطالعه موردی: شهر شاهین شهر). نشریه مطالعات نواحی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان، سال سوم، شماره ۱، پی‌پی ۶، ص ۱۱۷-۱۳۴.
- کارمونا، م.، و هیت، ت.، و استیون تیسدل، ت. (۱۳۹۱). مکان های عمومی، فضاهای شهری. ابعاد گوناگون طراحی شهری، ترجمه قرائی و دیگران، چ دوم، انتشارات دانشگاه هنر تهران، تهران.
- کاظمی پور ثابت، ش.، و رضایی، م.، و رضانی، فرح. (۱۳۹۱). سنجش نگرش جامعه میزبان به گسترش آسیب های اجتماعی ناشی از توسعه گردشگری در شهر همدان. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، دوره هشتم، شماره ۱، ص ۱۵۱-۱۸۴.
- کمربیگی، خ. و رشیدی، م. (۱۳۹۴). مسئله شناسی و اولویت بندی آسیب ها و مسائل فرهنگی (مورد مطالعه: استان ایلام). فرهنگ ایلام، دوره شانزدهم شماره ۴۸ و ۴۹، ص ۱۶۵-۱۸۶.
- لرنی، م. (۱۳۸۳). آسیب شناسی امنیت. تهران، نشر پیام پویا.
- لنگ، ج. (۱۳۹۰). آفرینش نظریه معماری، نقش علوم رفتاری در طراحی محیط. علیرضا عینی فر، مترجم، تهران: دانشگاه تهران.
- لینچ، ک. (۱۳۹۰). تئوری شکل شهر. سید حسین بحرینی، مترجم، تهران: دانشگاه تهران.
- محمدی، م.، و آیت اللهی، م. (۱۳۹۳). عوامل مؤثر در ارتقای اجتماع پذیری بناهای فرهنگی، بررسی موردی: فرهنگسرای فرشچیان تهران. نامه ی معماری و شهرسازی، دو فصلنامه دانشکده ی هنر، ص ۷۹-۹۶.
- مهدوی نژاد، م.، و بمانیان، م.، و خاکسار، ن. (۱۳۹۰). هویت معماری؛ تبیین معنای هویت در دوره های پیشا مدرن، مدرن و فرامدرن. هویت شهر، ش ۷، ۱۱۳-۱۲۲.
- نبوی، ع.، و همکاران. (۱۳۸۷). بررسی ارتباط احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی، مطالعه موردی: شهر اردبیل. فصل نامه مطالعات امنیت اجتماعی، تهران، شماره ۲۱، ۱۱-۲۸.
- نورائی، م. (۱۳۹۳). تحلیلی بر تأثیرات متقابل هویت فرهنگی و تغییرات جامعه، جامعه پژوهی فرهنگی. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال پنجم، شماره اول، ص ۱۱۳-۱۲۱.
- نویدنیا، م. (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی. تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره اول.
- Buzan , Barry (2000) security studies: beyond strategy, Retrieved 2011/19/07, from www.yorku. Ca/dmatimer/ security studies. Htm studies. Htm